

Nr 502

Av fröken Vinge m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 61, angående riktlinjer för förfarandet vid tillsättning av vissa lärartjänster m. m.

I proposition nr 61 till årets riksdag angående tillsättning av lärare har departementschefen förutsatt, att *den inbördes ordningen* mellan de sökande skall poängmässigt fastställas med hänsyn till de tre sedvanliga befordringsgrunderna, nämligen skicklighet att undervisa och fostra, lärdomsmeriter och tjänsteår. *Avvikelse* från den på detta sätt fastställda ordningen anser departementschefen kunna göras, när en poängmässigt sett inte alltför underlägsen medsökandes meriter är betydande eller där det klart kan visas, att tjänstens beskaffenhet och med denna förenade uppgifter gör en poängmässigt underlägsen sökande mest skickad att besätta den. Vad det första fallet beträffar är det oklart, vilka meriter som kan komma i fråga vid sidan av dem som brukar inrymmas under de tre sedvanliga befordringsgrunderna. Vad angår det andra fallet synes det vara departementschefens mening, att vid ledigkungörandet av dylik tjänst skall anges de särskilda uppgifterna. Med denna förutsättning torde hänsyn till kompetens för just dessa uppgifter icke kunna betraktas såsom avvikelse från huvudregeln.

Meritvärderingen i här närmast nämnda fall kräver enligt vår mening *ytterligare överväganden*.

Nu gällande anvisningar angående meritvärdering för vissa lärare har utfärdats efter *förhandlingar* med vederbörande lärarorganisationer. Denna ordning bör gälla även de nya anvisningarna. Vid dessa förhandlingar torde ovan angivna spörsmål komma upp till behandling.

I tjänstgöringsbetygen för både läroverkens och folkskolans lärare ges *vitord i vandel*. Det finns två betygsgrader, »hedrande» vandel och »mindre hedrande» vandel. Det lägre betyget är ytterst sällsynt. Skolstyrelseutredningen berör inte frågan om vandelbetygets berättigande närmare. Att utredningen räknar med att betyget även i fortsättningen skall förekomma, framgår dock av det förslag till vissa stadgeändringar som utredningen

gjort. Bland lärarna själva finns emellertid en stark opinion mot att få vandel betygssatt på detta sätt. Vitsordet i vandel avser nämligen lärarens uppförande inte bara i skolan utan även utanför tjänsten. Men det finns ingen anledning att sätta lärarna i särklass. De kan med fog kräva att bli behandlade som andra tjänstemän, alltså slippa riskera att få sitt privatliv betygssatt. Vid lärartillsättningen bör endast utbildnings- och yrkesmeriter få spela in. Till dessa kan inte lärarens beteende i privatlivet räknas. Därför är det angeläget att stödja det bestämda krav på att vitsord i vandel tages bort ur lärarnas tjänstgöringsbetyg, varom folk- och småskolläraförbunden hemställt i remissyttranden över skolstyrelseutredningens betänkande.

Departementschefen föreslår, att ordinarie lärartjänst vid kommunal skolform skall tillsättas medelst *förordnande* och vid statlig läroanstalt medelst *fullmakt* eller *konstitutorial*. För närvarande tillsättes ordinarie adjunkter, ämneslärarinnor och övningslärare vid allmänna läroverk medelst fullmakt, medan ordinarie lärare av olika kategorier vid kommunala skolor tillsättes medels förordnande.

Tillsättning genom *fullmakt* skänker läraren större *trygghet* i anställningen. Det finns icke några formella eller praktiska hinder att tillsätta även lärare vid kommunala skolor medelst fullmakt.

Läroverkslärarkåren sätter uppenbarligen stort värde på tillsättning genom fullmakt på grund av den känsla av trygghet, som denna tillsättningsform skänker och på grund av den självständiga ställning mot obehöriga påverkningar som den ger. *Övriga lärare* skulle förvisso med tillfredsställelse se, att tillsättning medelst förordnande utbyttes mot tillsättning medelst fullmakt. Detta torde kunna ske även vid tillsättning genom länskolnämnden.

Vi anser det därför vara *önskvärt*, att tillsättning medelst *fullmakt* utsträcker att gälla såväl de ordinarie lärarna vid de allmänna läroverken som sådana lärare vid de högre kommunala skolorna, folkskolan och enhetsskolan (försöksskolorna). På längre sikt bör också lärarna vid de kommunala yrkesskolorna och de centrala verkstadsskolorna beredas likvärdig anställningsform.

Vad slutligen beträffar *skolledarna* har *departementschefen* föreslagit, att skoldirektörerna skall förordnas av Kungl. Maj:t och övriga skolledare av skolöverstyrelsen.

Enligt vår mening bör *samtliga skolledare* förordnas av *Kungl. Maj:t*. Det skäl som ligger till grund för departementschefens förslag vad angår skoldirektörerna, nämligen nödvändigheten av att dessa skolledare i möjligaste mån tillsättes oberoende av ev. lokala skolpolitiska motsättningar och gruppintressen, anser vi gälla inte bara skoldirektörerna utan även övriga skolledare.

Vi hemställer,

- att riksdagen måtte besluta,
- att anvisningar angående meritvärdering skall fastställas i den ordning som här ovan angivits,
- att betyget vandel i lärarnas tjänstgöringsbetyg skall borttagas,
- att ordinarie lärare vid allmänna läroverk, högre kommunala skolor, folkskolan och enhetsskolan (försöksskolorna) skall tillsättas genom fullmakt, samt
- att alla skolledare skall förordnas av Kungl. Maj:t.

Stockholm den 25 februari 1957

Margit Vinge

Gunnar Helén

Olof Hammar

Folke Nihlfors